

ALLE
LUIKEN
GESLOTEN
PAULA DUKKER

ROMAN

palm|slag

Beeld omslag: Pixabay

Ontwerp omslag: vandijk ontwerpt, Eindhoven

Ontwerp binnenwerk: Palmslag

© 2020 Uitgeverij Palmslag | Paula Dukker

www.palmslag.nl

info@palmslag.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit boek mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, internet, fotokopie, microfilm of op welke andere (digitale) wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form by print, internet, photoprint, microfilm or any other (digital) means without written permission from the publisher.

ISBN 9 789 493 059 580

NUR 301

WOORD VOORAF

Vrijheid van godsdienst is een groot goed. Eenieder kan zelf bepalen of men tot een geloofsgemeenschap wil behoren en zo ja, welke religie men wil aanhangen. Ouders bepalen dat meestal voor hun kinderen bij de opvoeding. Godsdienst kan mensen verbinden en troost en steun geven in het leven. Maar elke religie brengt ook leefregels met zich mee, waarvan verwacht wordt dat de gelovige zich daar aan houdt. Het zijn regels die door mensen zijn ingesteld, of afgeleid en uitgelegd van geschriften als bijvoorbeeld de Bijbel. Als men zich met deze leefregels niet meer kan verenigen en er afstand van neemt, kan religie ook mensen uiteendrijven, ook als het over het hoogste gebod de liefde gaat. Gelovigen kunnen daarbij proberen anderen van hun gelijk te overtuigen, alsof hun zienswijze de enige juiste is. Daarover gaat dit verhaal.

HET AFSCHEID

Het was de avond van 25 september 1972. De klok van de kerk op de markt sloeg zeven maal toen ik de voordeur van mijn ouderlijk huis achter mij dichttrok. Het schemerde al. Ik tilde mijn bruine koffer op, die was zwaarder dan ik had gedacht, al zaten er alleen wat bij elkaar gegraaide kleren en toiletpullen in. Mijn tas hing ik over mijn linkerschouder. Ik huiverde. Mijn gele zomerjas was al te dun voor de tijd van het jaar. Ik keek recht voor me uit toen ik de helling van de brug op liep die toegang gaf tot het historische centrum van de stad. Het water van het kanaal glom donker. Er waren weinig mensen op straat. Een lange, slanke man die voor mij uit liep bleef opeens staan, keerde zich om, staarde me verbaasd aan en liep weer verder. Toen merkte ik dat ik hardop hilde. Ik zette de koffer neer, pakte een zakdoek uit mijn tas en droogde mijn tranen. Niet janken nu, maar doorlopen naar het station.

‘Kom maar hierheen,’ had mijn vriendin Carla gezegd, ‘zo kan het niet langer, kom bij ons wonen.’ Maar had ze dat wel aan haar ouders gevraagd? Of zei ze dat zonder met hen overlegd te hebben? Carla was altijd zo vastberaden. Ze nam snel beslissingen, zeker als iemand in nood was. Maar er was nu geen weg terug meer.

Verder dus maar, al was ik liever in mijn geboortestad Delft gebleven, waar ik was opgegroeid en geworteld. Er was zo veel vertrouwds: de oude kerken met hun hoge torens die vanuit de verte het silhouet van de stad vormden. Tegenover het stadhuis aan de Grote Markt stond de Nieuwe Kerk. Als kind had ik er met mijn jongste broer dikwijls de stenen trappen van de toren beklommen. Niet om te genieten van het uitzicht over de stad, maar om onze papieren vliegtuigjes op de wind naar beneden te laten zeilen. De grachten met de oude herenhuizen, de smalle steegjes en tonronde brug-

getjes. Ik kende het allemaal. Op de donderdagmarkt prezen kooplui hun waar luidkeels aan. Op de beestenmarkt had ik als kind toegekeken hoe koeien, varkens en schapen met handjeklap van eigenaar wisselden. Langs een van de grachten was wekelijks een bloemenmarkt met uitstallingen van talloze bloemensoorten in uiteenlopende kleuren. Op vrijdag ging ik als meisje met mijn moeder mee naar de visbanken waar de verschillende soorten vis op ijs lagen uitgesteld. Mama koos afwisselend schol, kabeljauw of rode poon die op een metalen schaal werden gewogen, in een krant gewikkeld en aan mijn moeder overhandigd. 's Avonds aten we de vis gebakken of gestoofd met botersaus. In de hoogste klas van de lagere school had ik met honderden andere kinderen meegedaan aan de jaarlijkse volkszang op de Markt. Wij zongen er liederen die ik mij voor altijd zou herinneren zoals 'Toen den Hertog Jan kwam varen' en 'Klokke Roeland rijst'. Dan waren er natuurlijk de scholen die ik er had bezocht, met de vele vriendjes en vriendinnetjes. Er was zo veel dat me bond aan die stad, vooral de directe omgeving van mijn ouderlijk huis natuurlijk.

Ik liep door de lange winkelstraat, passeerde de markt aan de rechterkant en sloeg de hoek om bij de bioscoop. Bij het station kocht ik een kaartje naar Woerden. Met moeite kreeg ik het geld uit mijn portemonnee. Ik beefde. Ik liep door naar het tweede perron. Er stonden slechts enkele reizigers te wachten. Uit mijn tas haalde ik de kalmerings-tabletten die ik uit het medicijnkastje van mijn moeder had gehaald. Ik stopte er een paar tegelijk in mijn mond, beet ze door en slikte ze zonder water in. Het gaf een vieze, bittere smaak. Kort daarna kwam de trein. Eenmaal ingestapt ging ik op een klapstoeltje in het halletje zitten met de koffer zo tussen mijn benen geklemd dat hij niet om kon vallen of weg

schuiven. Ik staarde door het raampje naar buiten, maar zag alleen mezelf gereflecteerd. Het was inmiddels donker. Ik voelde me vreemd rustig nu, maar daar zouden de tabletjes wel debet aan zijn.

Ik had het ook allemaal kunnen weten; verkering met een gescheiden man, vader van drie zoontjes, elf jaar ouder, van Indische afkomst, geen baan en vooral: niet katholiek! Dat moest wel een storm van protest en emoties opleveren in het conservatief roomse nest waaruit ik kwam. Carla haalde me af. Ik was welkom.

DE ONTMOETING

Op een zonnige Hemelvaartsdag in mei leende ik het Dafje van mijn moeder voor een dagje uit met twee collega's naar de Floriade in Amsterdam. Ik reed eerst naar Rotterdam-Zuid om mijn collega Inez op te halen. We werkten als onderwijzers aan dezelfde school in de havenstad. Inez stond me al op te wachten onderaan de stenen trap van de portiekwoning waar ze met haar ouders woonde. Ze was niet groot. Mijn collega had kort, zwart haar en een bleek gezicht met zware wenkbrauwen, brede kaken en een geprononceerde kin. Ze was gekleed in een blazer met donkerrode en groene verticale strepen. Daaronder droeg ze een witte blouse en een zwarte broek. Haar platte, donkerbruine veterschoenen maakten het mannelijke beeld dat je van haar kreeg compleet. Ik mocht haar graag. Inez was vriendelijk, een harde werker en altijd bereid, als het nodig was, haar collega's te helpen. Ze stapte naast me in de auto en samen reden we naar het noordelijke deel van de stad om mijn andere collega Paulien op te halen. Zij was dertig, vijf jaar ouder dan Inez en ik en woonde met haar ouders, broer en zus ook nog thuis in een vooroorlogs huis aan een drukke straatweg. Paulien had ons door het ruitje in de voordeur al aan zien komen. Nog voor het Dafje stopte, kwam ze naar buiten. Ze was klein en had een frêle figuur. Zoals altijd was ze tot in de puntjes verzorgd. Zij droeg een donkerbruin mantelpakje en zwarte pumps aan haar smalle voeten. Niet echt gemakkelijk schoeisel om de hele dag op te lopen, maar zelfs op school droeg zij haar pumps. Het getoupeerde haar was in een ronde coupe geknipt en werd met veel lak in model gehouden. Ze had felrood gestifte lippen. Paulien liep met kleine pasjes op ons toe en nam de plaats in van Inez, die was uitgestapt en als vanzelfsprekend het rechter voorportier voor haar openhield.

Onderweg naar de bloemenexpositie spraken we over ons

werk, over onze baas op school, die de vorderingen van de leerlingen scherp in de gaten hield door elke twee maanden de werkschriften van de kinderen in onze klas te controleren. Er moest gepresteerd worden door zijn personeel en door de kinderen. Het was een strenge school met een goede naam. Door de mond-tot-mondreclame hadden we leerlingen uit alle delen van de stad. Maar er was ook aandacht voor ontspanning. Op de woensdagmiddagen werd er door ingehuurde vakleerkrachten tennis- en balletles gegeven.

Het was een perfecte dag om de Floriade te bezoeken. De lucht was wolkeloos blauw en de temperatuur even boven de twintig graden. Dichter bij het terrein van de tentoonstelling werd het verkeer drukker, maar ik vond toch gemakkelijk een parkeerplaats aan de kant van de weg. We kochten toegangskaarten bij een van de loketten en liepen tussen een stroom van bezoekers het park in. Aan allebei de kanten van de wandelpaden bloeiden krokussen, tulpen, narcissen en geurende hyacinten. Merels, mussen en duiven streken neer op het gras en zochten er voedsel.

‘Wat heerlijk,’ zei ik en ik ademde de frisse lucht diep in. ‘Dit is wel anders dan in een benauwd klaslokaal zitten. Bij mooi weer kan ik de mensen die dan buiten kunnen zijn zo benijden.’

‘Zullen we hier wat drinken?’ stelde Inez voor, toen we na een tijdje een klein terras passeerden. We zochten er een vrije plek en bestelden koffie.

Alle drie keken we naar het publiek dat voorbijliep. Stellen van elke leeftijd, ouders met kinderwagens en buggy’s en veel kinderen die joelend voor hun ouders uitrenden. Een artistiek uitgedoste vrouw met oranje haar en om haar schouders een felgekleurde poncho liep zingend langs. Veel ouderen en eenlingen fotografeerden elke border. Soms bogen zij zich ver

voorover om een bloem gedetailleerd in beeld te krijgen, of ze zetten een statief neer om vooral een zo scherp mogelijke opname te maken. Twee blondines in hetzelfde rode shirt en te strakke broeken van zwart leer, waarbij elke vetkwab zichtbaar was, trokken een boodschappenkarretje met zich mee alsof ze, net als op de huishoudbeurs, verwachtten veel gratis te kunnen meenemen. Een groepje kerels in spijkerbroeken liep met bierblikjes in de hand haastig langs, zonder oog te hebben voor al het mooie om hen heen.

Ik leunde achterover en draaide mijn gezicht naar de zon. Een koele wind streek door mijn haar.

‘Ik sla dit bewust op,’ zei ik tegen mijn beide collega’s. ‘Kan ik het me in tijden van stress en drukte weer voor de geest halen. Wat een heerlijke dag.’

‘We hebben mannelijke aandacht,’ onderbrak Inez mijn poëtische mijmeringen. ‘Die twee mannen hierachter kijken constant naar ons, vooral naar jou, Ingrid.’

‘O ja?’ Ik grinnikte en keek om. De oudste van de twee was een aristocratisch uitzijnde heer met tamelijk lang, grijs haar. De ander was jonger, naar schatting midden dertig, en lichtgetint van huid; een Indisch type schatte ik in, met zwart haar en een ringbaardje.

‘Ze kijken gewoon naar alle vrouwen,’ zei ik.

‘Nee,’ antwoordde Inez. ‘Volgens mij gaat het echt om jou!’

‘Ze doen hun best maar. Ik ken ze niet. Kom we gaan weer!’

We betaalden en liepen verder.

‘O, ze komen achter ons aan!’

‘Ze zetten de achtervolging in. Wat spannend!’ giechelde Paulien als een puber. ‘We hebben sjans!’

‘Kom op nou, jullie. Stel je niet zo aan,’ reageerde ik een beetje geïrriteerd en bleef strak voor me uitkijken. We naderden een driesprong en bleven staan om de richtingaanwijzers

te bestuderen. De twee mannen haalden ons in.

‘Pardon, dames,’ zei de oudste, ‘zoekt u de zeehonden?’

Paulien, Inez en ik schoten tegelijk in de lach. Zeehonden op een bloementoonstelling! Hoe verzin je het! Maar de man verzekerde ons dat die er echt waren. Hij stelde zich voor en schudde ons de hand.

‘Ik ben Luc Spiering en dit hier is mijn vriend Chris Cooms.’

‘Wij zochten de orchideeënkassen,’ antwoordde Inez.

‘Vindt u het goed als ik u daarheen breng?’ vroeg Luc.

‘Jawel,’ zeiden we alle drie.

‘Ik woon hier dichtbij en kom hier vaak,’ antwoordde Luc. En tussen Inez en Paulien in ging hij ons voor. Ik volgde met Chris naast me.

We bewonderden in de kassen eerst de vazen met schitterende boeketten met orchideeën. Daarna leidde Luc ons verder naar de mooiste plekken van de Floriade. Hij bleek bioloog en wist ons veel bijzonderheden te vertellen van alles wat we zagen. Hij sprak vooral met Paulien en Inez, terwijl Chris niet van mijn zijde week. Hij was zwijgzamer, maar erg vriendelijk. Later aten we met elkaar een hotdog aan een kraampje en dronken een cola terwijl we daar naast elkaar op wankle klapstoeltjes zaten. Pas laat in de middag vond ik het tijd om te vertrekken. Wij bedankten de twee mannen voor hun hulp en gezelschap en namen afscheid.

Op dat moment zei Chris tegen me: ‘Heb je misschien zin om met mij ergens wat te gaan eten?’

‘Ik kan niet,’ antwoordde ik, ‘we zijn met de auto van mijn moeder. Ik moet Paulien en Inez terugbrengen naar Rotterdam.’

En terwijl we al van ze wegliepen vroeg hij nog: ‘Waar woon je zelf en hoe is je achternaam?’

Ik draaide me om en zei: ‘Van der Vlist, en ik woon in

Delft. Dag!’

‘Echt een aardige man,’ voegde ik er zachter tegen mijn collega’s aan toe. ‘Heel erg aardig, rustig, beschaafd en intelligent.’

‘Telefoon voor je,’ riep mijn moeder een paar dagen later naar boven, toen ik op mijn kamer zat. Het was Chris. Hij had in het telefoonboek alle nummers met mijn achternaam opgezocht. Hij was ze achtereenvolgens gaan bellen en had naar mij gevraagd tot hij me had gevonden. Ik was erg verbaasd. Ik had niet verwacht nog iets van hem te horen.

‘Kunnen we een afspraak maken om samen ergens in Delft wat te gaan eten?’ vroeg hij.

Ik stemde aarzelend toe.

Nadat ik de hoorn terug op de telefoon had gelegd, vroeg mijn moeder achterdochtig: ‘Wie was dat?’

Zo luchtig mogelijk antwoordde ik: ‘O, iemand die we op de Floriade hebben ontmoet. We gaan nu met elkaar Delft bekijken. Ik ben de gids.’

Gelukkig vroeg mama niet verder en nam ze blijkbaar aan dat mijn collega’s er ook weer bij zouden zijn.

Toen er twee dagen later een schitterend boeket voor mij werd bezorgd van zalmkleurige rozen, roze gerbera’s en wit gipskruid, las ik op het kaartje: *Lieve groeten van Chris en tot ziens*. Mijn moeder las het ook. Ik zag dat ze verbaasd haar wenkbrauwen optrok, maar ze zei niets.

‘O, wat aardig,’ reageerde ik zo neutraal mogelijk. ‘Hem ga ik de stad laten zien.’

Een week daarna liep ik hem, zoals afgesproken, bij het station tegemoet. Hij drukte ter begroeting zacht een kus op mijn beide wangen. ‘Hallo, Ingrid. Leuk om je weer te zien.’

Het was een stille en lome middag. Ik leidde Chris rond

door de binnenstad, langs de grachten met de gerestaureerde, oude panden met hun trap- en klokgevels, waar het bladerdak van de bomen aan beide kanten elkaar bijna raakte. Ik vertelde hem over de Oude Jan, de scheve toren van de stad met de grote klok 'de Bourdon' die alleen geluid wordt bij bijzondere gelegenheden, zoals bij de bijzetting van leden van het koninklijk huis in de crypte in de Nieuwe Kerk op de markt. En dat ik de witte begrafenis van koningin Wilhelmina in 1962 had gezien. We slenterden over het Prinsenhof, waar Willem van Oranje was doodgeschoten.

'Het is voor mij geweldig om in een stad met zo'n rijke historie te wonen. Ik ben dol op alles waar een oud verhaal aan vast zit. Ik heb zelfs ooit op de kweekschool een scriptie over Delfts blauw geschreven.'

Chris hoorde het allemaal geïnteresseerd aan, alhoewel hij me daarna vertelde dat hij enkele jaren geschiedenis had gestudeerd en hij zo ongeveer alles al wist van wat ik verteld had. Maar hij had het prettig gevonden om naar me te luisteren. We lachten er samen om. Ook toen Chris vertelde dat hij en Luc op dat terras dachten dat Inez mijn man was. Het voelde allemaal heel relaxed zoals we daar liepen, vanzelfsprekend bijna, vertrouwd ook, alsof het al jaren zo was, hij en ik samen.

Daarna gingen we wat eten in een klein, sfeervol restaurantje op de markt. Toen pas kwam het tot een persoonlijker gesprek.

'Anderhalf jaar geleden ben ik gescheiden van tafel en bed,' zei hij. 'Het komt jammer genoeg niet meer goed tussen mijn vrouw en mij. De officiële scheiding is binnenkort. Ik heb drie zoontjes.' En Chris haalde foto's uit zijn portefeuille van drie mooie, kleine jongens, waarvan er twee donker haar en een iets getint huidje hadden. De derde was blank en rossig.

Chris bleek ook meer dan elf jaar ouder dan ik. Hij was leraar geweest op een school in Amsterdam en op Tholen. Het had hem erg aangegrepen dat zijn vrouw en hij uit elkaar waren. Hij woonde nu bij zijn moeder in Drachten, van waaruit hij op zoek was naar een andere baan.

‘Nee, ik ben niet katholiek. Van huis uit wel hervormd. Zoals dat geformuleerd wordt: ik doe er niets aan,’ besloot hij.

Het was vooral de laatste bekentenis waarvan ik schrok. Ik wist het direct, als ik hiermee door zou gaan, zou dat opnieuw grote problemen met mijn naaste familie geven. Er zou een hevige storm opsteken, minstens zo groot als enkele jaren ervoor, toen ik de relatie met mijn toenmalige vriend Remi na een half jaar beëindigd had. Niet omdat ik te weinig om Remi gaf, maar omdat hij als niet-katholiek door mijn ouders en broers niet werd geaccepteerd. Zij keerden mij meteen de rug toe, wat ik vreselijk vond. Ik was daar toen niet tegen bestand.

Maar wat een aantrekkelijke man was die Chris; zijn fijne bouw, die donkere ogen en lichtbruine huid, de lange smalle vingers en die aangename stem en rustige uitstraling. Dat hij mij zo eerlijk en open over zijn verleden vertelde, maakte dat ik hem vertrouwde. Toch moest ik proberen niet verliefd op hem te worden. Voorlopig zou ik de omgang met hem ook maar beter voor mezelf houden. Eerst maar eens uitmaken of deze man het waard was om weerstand te gaan bieden aan de mensen van wie ik zo zielsveel hield, maar van wie ik inmiddels van mening verschilde over de rooms-katholieke geloofsleer. Aan het einde van de avond bracht Chris me tot de ophaalbrug.

‘Wanneer zie ik je weer?’ vroeg Chris.

We kusten elkaar liefdevol, maar ik maakte geen volgende afspraak met hem. Ik beloofde zelf wel weer contact op te nemen.

Later in bed lag ik nog lang wakker en dacht na. Een huwelijk was toch een verbintenis die je met veel vertrouwen bent aangegaan. Maar mensen konden uit elkaar groeien, of tot de slotsom komen dat hun karakters en/of leefwijzen niet meer met elkaar te verenigen waren. Als er veel ruzies kwamen en men alles geprobeerd had om samen weer gelukkig te worden, hoe moest het dan verder? Het leven is zo kort. Zeker als er kinderen zijn is dat een extra moeilijke beslissing, dacht ik. Al zou je dan moeten proberen voor hen alles zo goed mogelijk te regelen. Ik kon niet geloven dat een huwelijk ten koste van alles in stand moest blijven. Ik kon het niet eens zijn met ‘tot de dood ons scheidt’. Was er nog sprake van een huwelijk als de liefde tussen twee mensen was verdwenen? Voor mij, overdacht ik, was een echtscheiding iets heel verdrietigs. Jezelf en anderen te moeten bekennen dat je huwelijk was mislukt leek me erg moeilijk. Maar het maakte je, als je er zorgvuldig mee was omgegaan, geen slecht mens. Het was niet het enige waarin ik het al heel lang niet meer eens kon zijn met de katholieke leer. Ook over onderwerpen als homoseksualiteit, ongehuwd samenwonen, voorbehoedmiddelen en het celibatair leven van geestelijken, had ik een afwijkende mening gekregen, maar ik ventileerde dat wijselijk niet naar mijn familie.

‘En, hoe was het?’ vroeg mijn moeder de volgende ochtend.

Ik liet zo weinig mogelijk los: ‘Gezellig, ja erg gezellig. We hebben een leuke dag gehad. Is er nog thee?’

Onderwijl bleef Chris voortdurend in mijn gedachten. Maar ik sprak er met niemand over. Ook Paulien en Inez vertelde ik niet dat ik Chris weer ontmoet had. Op school leidden mijn leerlingen mij voldoende af, maar daarbuiten piekerde ik veel. Ik hinkte op twee gedachten, probeerde

rationeel te blijven. Als het serieus zou worden tussen ons, wat hing mij dan boven het hoofd? Chris paste totaal niet in het plaatje dat mijn familie voor mij had bedacht. Ik verwachtte een orkaan van protesten. De kans dat ze Chris zouden accepteren was heel klein en ik wilde mijn naaste familie niet verliezen. Maar aan de andere kant: het was wel mijn leven en ik was met 25 jaar en een paar relaties achter de rug geen kind meer. Ik voelde mij zó goed in het gezelschap van Chris. Als ik opnieuw met hem zou afspreken en echt verliefd op hem zou worden, was er nog moeilijk een weg terug. Ik kende mezelf. Ik was een gevoelsmens. Ik zou nooit kiezen voor iemand waarmee ik geen enorme klik had en waar ik mij niet fysiek toe aangetrokken zou voelen.

Het bleef allemaal rondtollen in mijn hoofd. Ik kwam er niet uit en kon het niet van mij afzetten. Ik besloot open kaart met hem te spelen. Een week later, ik was alleen thuis, belde ik Chris op. Mijn vingers beefden, toen ik zijn nummer draaide. Chris nam zelf op.

‘O, hallo Ingrid! Wat fijn dat je mij belt. Hoe gaat het?’ Ik hoorde de blijdschap in zijn stem.

‘Heb je zin om woensdag naar Rotterdam te komen? Ik wil met je praten.’

‘Natuurlijk, heel graag zelfs. Waar zien wij elkaar?’

‘Als jij rond 1 uur op mij wacht bij de ingang van het park dicht bij mijn school, dan kom ik daarheen.’

‘Prima, dag lieverd.’

En dus wachtte hij mij daar op. Hij omhelsde me en kustte mij teder op mijn wangen. Samen liepen wij naar een bankje aan de rand van de vijver. Het waaide en er joegen lichtgrijze wolken in een witte lucht. In het water zat een woerd met veel gespetter en opengeklapte vleugels een vrouwtjeseend achterna. Verderop gleden twee witte zwanen door het licht

golvende water. De rododendrons links, rechts en aan de overkant bloeiden met donkerpaarse bloemen.

Ik haalde een lunchtrommeltje uit mijn schouderetas, pakte er twee boterhammen uit en gaf hem er een van.

‘Is er iets?’ vroeg hij bezorgd. ‘Waarover wilde je mij spreken?’

Ik keek recht voor mij uit: ‘Ik weet niet wat ik moet doen, wat ik hiermee aan moet!’

En toen vertelde ik Chris over mijn familie, hun verwachtingen ten aanzien van mij en vooral over hun geloofsovertuiging. Dat voor hen gold dat een huwelijk pas door de dood van een van de partners eindigt, vooral als er kinderen in het spel zijn. Dat ik daar zelf anders over dacht, maar dat een verdere omgang met hem grote gevolgen voor mij zou kunnen hebben. Dat ik dus niet verwachtte dat mijn familie hem zou accepteren en dat ik bang was ze daardoor te verliezen. Toen zweeg ik.

Chris legde zijn hand onder mijn kin en draaide mijn gezicht dicht naar zich toe zodat ik van dichtbij in die donkere ogen keek.

‘Ik wil je echt niet van je familie weghalen, maar weet dat ik erg blij met je ben.’

Hij legde zijn arm om me heen en ik drukte mij tegen hem aan.

‘Ik ook met jou,’ zei ik zacht.

Zo zaten wij daar een tijdje, stil en zwijgend; elk met onze eigen gedachten.

‘Je moet daar zelf over beslissen. Ik zou je graag beter willen leren kennen, en hopelijk gaat je familie er anders over denken als zij mij hebben ontmoet.’

‘Ik geef je het voordeel van de twijfel,’ antwoordde ik met iets wat op een glimlach moest lijken.

‘Spreken wij toch nog iets af, een herhaling van een bezoek aan de Floriade bijvoorbeeld? Weet je, de tijd maakt het

misschien ook allemaal duidelijker voor je.'

'Ja goed, zie ik je daar zondag om 11 uur bij de ingang?'

'Heel graag!'

We stonden op en liepen naar de uitgang van het park. Chris en ik namen afscheid met een innige omhelzing. Er viel lichte miezerregen.

Gelukkig kon ik het getob in de dagen die volgden iets meer van me af zetten. Ik zou wel zien.

Mijn moeder maakte ik wijs dat ik met een schoolvriendin die in Haarlem woonde de Floriade ging bezoeken. Ik voelde me bezwaard om zo tegen haar te liegen, maar wist het niet anders aan te pakken.

Mijn hart maakte een sprongetje toen ik op de afgesproken tijd Chris van uit de verte al zag staan. Hij zwaaide opgewekt toen ik dichterbij kwam en sloot mij in zijn armen. Er viel veel spanning van me af en ik ademde een paar maal diep door.

Hij was gekleed in een bruin leren jasje en beige broek. Het stond hem goed. Ik had mijn blauwe rokje met witte blouse en nieuwe blazer met witte en rode stippen aangetrokken. Wij liepen het park in. Er bloeiden nu veel tulpenbomen en roze Japanse kersen. Het rook naar hyacinten. Hand in hand liepen we over dezelfde paden als een paar weken daarvoor. Bij het zelfde terrasje van eerst hielden we stil. Er was aan de zijkant nog een tafeltje met twee stoelen onbezet. Wij gingen er zitten en bestelden koffie en tosti's. We hadden elkaar veel te vertellen: de liefde voor kunst en cultuur bleken wij te delen, al verschilde onze smaak.

'Geef mij de Dutch Swing College maar.'

'Welnee,' protesteerde ik, 'klassiek, maar wel populair klassiek, niet te zwaar maar melodieus: Mozart, Beethoven en

Tsjaikovski met zijn balletmuziek. Ook ga ik graag naar een goed toneelstuk. Maar nooit te zwaar, te dramatisch, want als ik uitga wil ik genieten en niet treurig thuiskomen.'

Chris knikte glimlachend en instemmend. 'Ga je ook wel naar de bioscoop?'

'Jawel, maar niet zo vaak, meer naar interessante exposities. En jij?'

'Ja, ik ook vooral naar schilderijen van de impressionisten, naar Picasso, Chagall en heel moderne kunstenaars.'

'Nee, van de moderne kunst snap ik zo weinig. Tenzij het verhaal, de gedachte erachter mij wordt uitgelegd. Ik zie er de schoonheid niet van in. Ik kies liever voor de oude meesters: Rembrandt, Rubens en Potter, maar zeker ook wel voor Van Gogh; de felle kleuren, dikke verflagen en forse streken, prachtig! En lezen doe ik graag. Heerlijk met een boek in een hoek. Soms iets luchtigs, romantisch, maar ook dikwijls een biografie of een historische roman. Lees jij ook?'

'Ja, maar vooral boeken over beeldhouw- en schilderkunst, want ik teken en schilder zelf ook.' En Chris liet mij foto's van zijn werk zien: tekeningen en portretten van mensen die ik natuurlijk niet kende. En afbeeldingen van de natuur in Nederlands-Indië, gemaakt met behulp van zwart-witfoto's die zijn vader al voor de oorlog had gemaakt. 'Ik heb ook tekenles gegeven. Ik was graag naar de kunstacademie gegaan, maar het liep anders. Het onderwijs was trouwens niets voor mij. Uiteindelijk koos ik voor de pr-afdeling bij de luchtmachtstaf.'

Toen hij de foto's weer opborg, kwamen opnieuw die van zijn zoontjes tevoorschijn. Wij bekeken ze samen.

'Ik mis ze zo erg,' zei hij verdrietig. 'Ik hoop zo dat ik ze in de toekomst weer regelmatig zal zien.'

We rekenden af en wandelden verder; meer oog voor elkaar